

Европска иницијатива за стабилност

Брисел/Истанбул, 1. Јуни 2009.

Балкан и бела Шенген листа – предлог за даље кораке

Драги пријатељи,

Током следећих недеља и месеци, Европска комисија и земље чланице ЕУ одлучиће које су се државе западног Балкана квалификовале за укидање шенгенске визе. Ова одлука ЕУ може да поврати кредибилитет и 'меку моћ' (*soft power*) ЕУ у региону. Она такође може да задовољи наде народа на Балкану те интересе оних који су одговорни за заштиту шенгенске зоне од илегалних миграција и организованог криминала.

С једне стране, владе и грађани држава западног Балкана имају велика очекивања. Визни прописи су извор фрустрација које доприносе сумњи да ли је европска перспектива западног Балкана уопште реална. Сада се, међутим, поново буде нада и ентузијазам.

С друге стране, владе ЕУ нагласиле су потребу да увере скептичне грађане ЕУ да ће употребити непристрасну, али строгу условљеност (*conditionality*) када се ради о укидању визних прописа за Албанију, Босну и Херцеговину, Македонију, Црну Гору и Србију. Услови су дефинисани у Мапама пута ЕУ за укидање виза које су издате прошле године.

На основу оног што је досад постигнуто (убрзавање реформи у земљама западног Балкана, бројне посете стручњака из ЕУ овој регији, детаљне анализе напретка од стране Европске комисије), могуће је задовољити оба интереса истовремено, под строгим, али праведним условима.

Нудимо на разматрање следеће решење:

Македонија

Процене Комисије и стручни извештаји без сумње сведоче да је Македонија зарадила право на безвизни режим и то што пре тј. најкасније од јануара 2010. Таква одлука послала би снажну поруку регији да ЕУ озбиљно схваћа условљеност (*conditionality*), те да се реформе исплате.

Упркос скорим изборима за Европски парламент и нову Комисију која треба да преузме дужност у новембру, институције ЕУ морају да осигурају брзо доношење одлуке о аманданима на Одредбу Савета 539/2001, тако да Македонија дође на 'белу' Шенген листу.

Да би Македонци путовали без виза од следећег јануара, Комисија мора да направи релевантан предлог закона током следећих неколико недеља. Нови Европски парламент би након летне паузе овај досије требало да третира као приоритет, тако да Савет ЕУ може да се о њему гласањем изјасни на јесен.

Црна Гора и Србија

Црна Гора и Србија још увијек морају да испуне неколико услова. Међутим, као што је Комисија закључила, чак и у областима где ове две земље још увек нису постигле пуну имплементацију, 'велика већина' или 'већина услова је задовољена.

С обзиром да ће се Савет изјаснити гласањем о безвизном режиму најраније за пет месеци (на Савету ЕУ за правосуђе и унутрашње послове 23. октобра), а можда чак и касније (на последњем Савету ЕУ за правосуђе и унутрашње послове у 2009. години, 30. новембра/1. децембра), препоручљиво је да Комисија укључи безвизни режим за Србију и Црну Гору у предстојећу препоруку, док ће се у исто вријеме постарати да је даља реформа услов за то.

Сљедећих пет до шест месеци довољно је дуг период да се процени да ли обе земље озбиљно схватају нужност испуњавања услова који недостају. Уколико превлада сумња да то неће бити тако, Савет може позвати Комисију да пре гласања спроведе коначну процену.

Косово

Комисија и земље чланице морају се суздржати од захтева Србији да ограничи становницима Косова могућност узимања српских пасоша. Један од услова из мапе пута за Србију јасно каже:

'Србија треба да осигура потпун и ефикасан приступ путним и личним исправама за све држављане Србије укључујући жене, децу, особе с инвалидитетом, особе које припадају мањинама и другим угроженим групама.'

Све док влада Србије тврди, а неке земље чланице ЕУ то прихватају, да су грађани Косова држављани Србије (без обзира на етничку припадност), било каква отворена или скривена дискриминација представљаће кршење принципа недискриминације.

ЕУ оправдано захтјева мере безбедности током процеса издавања пасоша, а посебно у односу на матичне књиге и *breeder documents* који се употребљавају. Али Србија не сме овај процес учинити дискриминаторним. Све док ЕУ Косову не нуди мапу пута за визе или неки други процес који може водити ка безвизном режиму, прећутно прихвата да су грађани Косова држављани Србије. То значи да грађани Косова имају право на путне и личне документе Србије.

Албанија и Босна и Херцеговина

Јасно је да Албанија и Босна и Херцеговина морају да наставе са напорима да се квалификују за безвизни режим. Бити строг једнако је кључно за успех у овом процесу као и бити праведан. Сада је стратешко питање како осигурати да обе државе предузму реформе које су већ постигнуте у Македонији, Србији и Црној Гори.

Било би контрапродуктивно искључити их сада из актуелног законодавног процеса. Стављање Босне у позицију посматрача, док Србија напредује, могло би да доведе до дестабилизације Босне – већина босанских Хрвата користи хрватски пасош, што им омогућава кретање без виза, а непознат број босанских Срба стекло је, или је у процесу стицања, држављанства Србије и српског пасоша. То би Бошњаке учинило једином заједницом која подлеже визним прописима. А новој албанској влади, која ће почети са радом након избора крајем јуна, такође ће требати конкретна перспектива. Из тог разлога препоручљиво би било понудити и Босни и Албанији нови временски распоред за успуњавање услова.

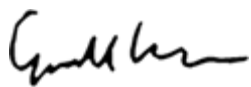
Најбоља опција била би укључити ове две земље у предстојећи приједлог амандмана на Уредбу Савета 539/2001 стављајући и њих на 'белу' Шенген листу – али с тим да се утврди да ће безвизни режим за Албанију и Босну и Херцеговину бити примјењив тек када се испуне сви услови. Предлог би такође требало да укључи тачно одређен датум за нову процену коју би спровели Комисија и експерти из ЕУ држава почетком 2010. године.

Истовремено Савет треба да настави да шаље јасну поруку да ће своје одлуке доносити на основу техничких, а не политичких, критеријума – и да у овом процесу неће бити места дискриминацији или пречицама.

Већ је очигледно да је давање детаљних и јасних услова надахнуло реформе које и ову регију и ЕУ чине безбеднијом. Одлука Савета ЕУ да укључи свих пет земаља – узимајући њихов досадашњи напредак у обзир – обезбедиће наставак овог процеса.

ЕСИ се захваљује Robert Bosch Stiftung за подршку пројекту 'ESI Schengen White List Project'.

Срдачан поздрав,

Gerald Knaus,
Председник ЕСИ - ја

Alexandra Stiglmeier,
Директорица ЕСИ пројекта 'Бела Шенген листа'

Додатне информације (на енглеском језику):

- [About the Schengen White List Project](#)
- [Strict but fair – The Declaration](#)
- [Stories from the Balkan ghetto](#)
- [The road to visa-free travel](#)
- [The visa facilitation and readmission agreements](#)
- [The visa roadmaps](#)
- [Visa roadmap A to Z \(glossary\)](#)
- [The readiness reports](#)
- [Assessments by the European Commission](#)
- [EU timetable](#)
- [Letters from EU foreign ministers](#)
- [Excerpts from EU policy documents](#)
- [Chronology](#)
- [Interviews](#)
- [Media reactions](#)
- [Recommended reading and watching](#)

Feedback

Као и увек, радујемо се вашим коментарима. Молимо пишите нам на: a.stiglmaier@esiweb.org.

Контакт:

European Stability Initiative (ESI)
Grossbeerenstrasse 83
10963 Berlin
Немачка

Tel: +49 30 53214455

Faks: +49 30 53214457

Email: info@esiweb.org

Web stranica: www.esiweb.org

© European Stability Initiative (ESI)